

Discussie

Voor het schrijven van een stuk als dit is discussie met het 'veld' essentieel. Diverse malen hebben er sessies plaats gevonden waarbij burgers, verenigingen, organisaties en de gemeenteraad mee hebben kunnen praten over de inhoud van het stuk. Wij willen via deze weg alle participanten die deel namen aan de discussies bedanken voor hun inbreng.

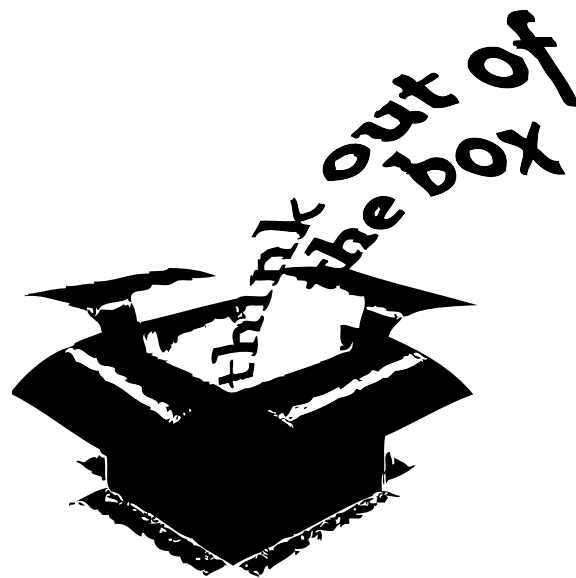

Intern (ambtelijk)

Discussiemoment: Februari 2009

Locatie: De Eusebiuskerk, Arnhem

Insteek: Brainstormen waarbij elke groep een andere 'bril' opzet

Lingewaard beschouwd als **jonge inwoner**

Lingewaard **leger** maken; geen glastuinbouw meer, naar buitenland; **compact** bouwen, alleen in en om Huissen, geen groei kleine kernen, open gebied; **metro** Arnhem Nijmegen met aftakking Huissen en Bemmelen gratis voor jongeren met eigen cocon op magneetbaan; uiterwaard vergraven; woongemeenschappen met eigen energievoorzieningen, **landmark** bij sterrenschans, poort van Nederland virtuele gemeenschap, wereld is grenzeloos; natuurgebieden meer **verbinden** met everzwijnen, edelherten e.d.; cultuur dorpsoverstijgend met stadsgehoorzalen; industrieterreinen hoogwaardiger met compact bouwen, cradle to cradle; **industrie flats**, kleine terreinen opheffen; ruimte is beperkt, ondergronds wat ondergronds kan; buizenpost voor goederen en personen; alles is herbruikbaar, vervoersnetwerk ondergrond; groene campus; **survivalpark** met watersport; Lingewaard centrum voor primair onderwijs; A15 tunnel onder polder en rivier door

Lingewaard beschouwd als inwoner van Arnhem

zandstranden, dorpen, dijken, vlak, dorpse sfeer, fruitbomen, sluiproutes, **cultuurhistorie**, ponymarkt & dweildag, klandizie paradijs voor actieve mid-lifers, **speeltuín** voor de regio, tuinbouw, fluisterbootjes, vervoer voer water, spido, cardioroutes, nordic walking, gated communities, exclusief wonen, zorgboulevard, wellness centrum, nieuwe woonvormen, met landgoederen; **paalwoningen**, koolzaad, bamboe, medicinale weed aardgasvulpunt, havanna aan de waal, bananen plukken, thuiswerken, minder bedrijfsterreinen, kantoor gemeente drive-trough, **windmolens** in de polder, in middeengebied de stadstuin, groene energie en natuurproducten, **zeppelins**

Lingewaard beschouwd als inwoner van Nijmegen

rust van het platteland, toekomstige woonplaats, binnendoor naar Arnhem, goede sociale controle, goedkopere woningen, **wandelgebied**, WOII, dijken, **bruisend** met alle voorzieningen en centrumfuncties voor alle inwoners tussen de rivieren, **hart** van de regio, ondergrond vervoer, **stadstuin** kanregio, cultuur en natuurontwikkeling **nieuwe economie**, rust en recreatie, **in kleine kernen**

Lingewaard beschouwd als inwoner van de **randstad**

waar is dit? geen files, **veilig**, tuinieren, buitenleven, flipje, **buiten wonen**

Lingewaard beschouwd als inwoner van **Europa**

stadstuin tussen interessante steden, **recreatieruimte** om te ontspannen en als basis voor **ontdekkingen**, wig tussen de rivieren, strijd tegen het water zichtbaar in het dijkenlandschap en incidentele oplossingen, **rustpunt**, rivieren, dijken, kolken, **Europese natuur** en geschiedenis, ligging, strijd, verdediging, agrarisch, **sport**, omgeving fort en kasteel als trekker toerisme, positie in regio als coolregion, **kernen met eigen identiteit**

Lingewaard beschouwd vanuit **geheime opdracht**

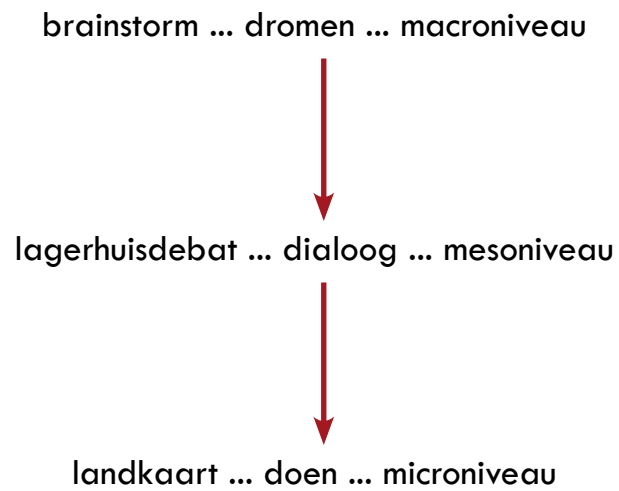
natuurgebieden **autovrij** om te recreëren; meer bomen; **voorzieningen**, winkels, muziek sport **centraal** daarvoor Lingewaard niet meer uit hoeven; geen files, goed modern openbaar vervoer, **gratis flitstrein** naar de steden; combinaties wonen, werken, zorg **recreatie** in **combinatie** met health, Bergerden tuinbouw en horeca; vrijheid, eigen keuzes kunnen maken; fietsen, wandelen, skeeleren, kanoën, roeien, scootmobielen over **fantastische route-structuur** die in de stad onmogelijk is; **thuis winkelen en werkend**

Extern

Discussiemoment: Juli 2009

Locatie: De Vasim, Nijmegen

Insteek: Brainstormen over algemene en concrete ruimtelijke vraagstukken

Deelnemers discussie

Beleidscommissie monumenten en cultuurhistorie, M. Kocken
Greenport Arnhem-Nijmegen, B. Tiemessen
Lingewaard wonen, S. Holwerda
LTO Noord, afd. Lingewaard-Lent, G. Langelaan en T. Willemsen
(Voormalige) ondernemersvereniging Doornenburg, J. Scholten
Ondernemersvereniging Bemmelen, H. Bergamin
Stichting Lingewaard Natuurlijk, L. Dolmans
Stichting Strijdbaar Angeren, G. Rasing
Stichting Tussenstroom, O. van Dijk
Stuurgroep wijkplatforms, E. Dikland en H. Duifhuizen
Vereniging Dorpsbelangen Ressen, H. Jansen
Veron, E. van Eechoud en G. Kampschreur
Jongerenraad, T. Lasisi, M. Aarntze, R. Doeleman, E. Persoon,
J. Pisters, T. Visser, W. de Waal, T. Wallenbrug, L. Weghorst
Gemeente, T. Berns, R. Garritsen, E. Masselink, L. de Waal

Procesbegeleiding

Gemeente, H. de Vries, J. Bruckwilder en E. Luggenhorst
024 Architecten + L'O'U'T', M. van der Wel
Learning spirit, M. Nooijen
Kiekies Art, E. Groenhuijzen

Lingewaard ...

... is uniek door:

eenheid in **verscheidenheid**; **natuurlijke oase** tussen economische polen;
rivierenlandschap; verenigingsleven; ligging tussen **rivieren**; kasteel en fort; rust;
hart van KAN; **innovatieve tuinbouw Bergerden**; variatie in karakter tussen de
kernen; **groene uiterwaarden**.

brainstorm op microniveau

Motto

Cultuurrijk Lingewaard

..de verbindende schakel

..hart van het KAN

D'as nou Lingewaard

..de gulden middenweg

Natuurlijk Lingewaard

Lingewaard ...

... op de kaart zetten met:

duurzaamheid; park Lingezen; **groen** kwalitatief verbeteren; openheid; **openbaar vervoer**; **toerisme**; zakelijke dienstverlening; werkgelegenheid in kernen; stedelijke voorzieningen met een dorps gevoel; **ontwikkeling toeristische trekkers** rond Doornburg.

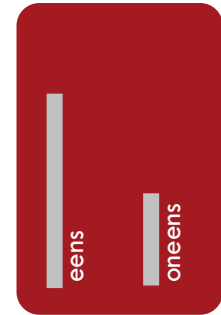
Infrastructuur (A15/ Betuweroute) is altijd lelijk

“Landschappelijke inpassing is bepalend voor de mate van lelijkheid.”

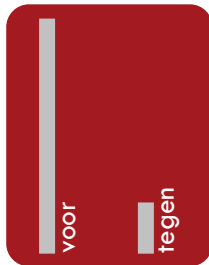
“Geluidsschermen zijn misschien lelijk, maar zorgen voor een gezonder leefklimaat langs infrastructuur.”

“Weidsheid en openheid dient niet verstoort te worden door infrastructuur.”

“De Betuwelijn minder lelijk maken door middel van inpakken met groen.”

Gebruik de A15 en het HOV zoveel mogelijk als economische ‘motor’

“Dit levert een spookbeeld op waarbij de gemeente vol loopt met bedrijven.”

“Industrieterreinen kunnen rechtstreeks aansluiten op de A15.”

Dan loopt al dat verkeer niet meer door de dorpen.”

“Ik denk dat het economische potentieel in het groen moet worden gezocht.”

lagerhuisdebat op mesoniveau

Onze bewoners zijn zo auto-minded dat verbetering van openbaar vervoer weinig zin heeft

“We krijgen het niet voor elkaar om mensen uit de auto te krijgen.”

“In Lingewaard kun je overal moeilijk komen met het openbaar vervoer.”

“Lingewaard groen en open houden in combinatie met hoogwaardig openbaar vervoer is tegenstrijdig.”

“Goed openbaar vervoer maakt het gebied voor buitenstaanders toegankelijker.”

Windmolens, óók in Lingewaard

“In het landschap niet teveel afwijkende dingen doen die er van oorsprong

niet thuis horen, dit doet afbreuk aan het karakter van het landschap.”

“We moeten iets doen met **duurzame energie**, ook specifiek met windenergie.”

“In een **kleinschalig landschap**, passen geen grote windmolens.”

eens

oneens

‘Dorps’ bouwen is beslist niet hetzelfde als ‘geen hoogbouw’

“Wanneer je als gemeente wilt groeien, dan zal je wat compacter moeten bouwen, je kunt daarmee ook buitengebied beter behouden. Door compacter te bouwen kun je **functies toevoegen** aan het bebouwde gebied.”

“Wanneer je de groene ruimte zoveel mogelijk wilt behouden en je wilt als gemeente groeien, dan zal je **de lucht in moeten**.”

“Hoogbouw op Loovelden past niet binnen het **dorpse karakter** van Huissen.”

voor

tegen

lagerhuisdebat op mesoniveau

Om recreatie te bevorderen moet Lingewaard vooral inzetten op het ‘opknappen van het landschap’

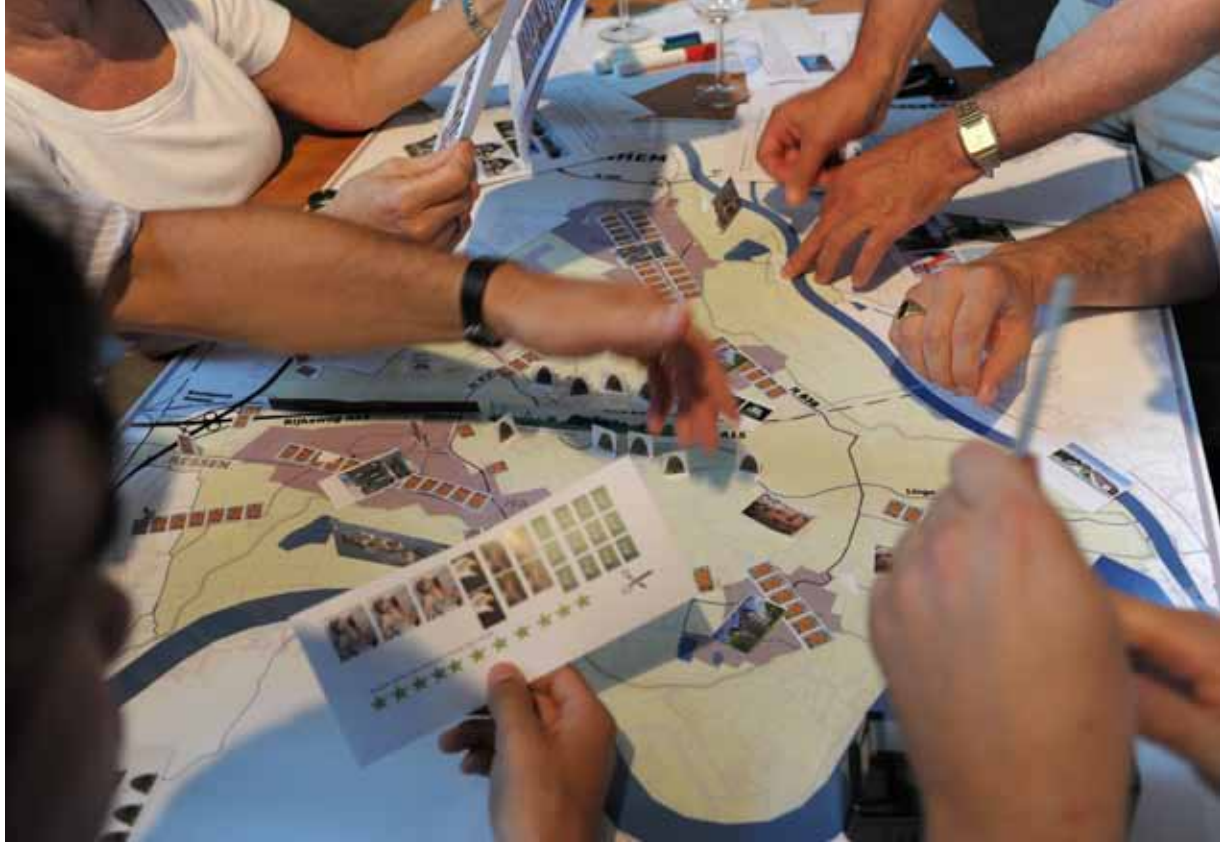
“Het landschap niet opknappen voor recreatie, maar **overlaten** aan **agrariërs**.”

“Wanneer het gebied met Fort, Sterrenschans en kasteel Doornenburg verder wordt ontwikkeld, dan is een koppeling te maken met **Duitsland**. **Aanpak** van **dijkenlandschap** kan de **identiteit versterken** en resulteren in meer recreatie.”

“Het woord opknappen is te weinig ambitieus, je moet veel meer doen dan dat, je moet **investeren**, we moeten niet tevreden zijn met opknappen.”

voor

tegen

landkaart op microniveau

Prioriteiten in Lingewaard....

ontwikkeling 'driehoek' bij Doornenburg; goed en betrouwbaar openbaar vervoer; **infrastructuur inpakken** in groen; discotheek; overkapte fietsroute tussen kernen met **zonnepanelen**; bestaande bedrijven revitaliseren; hoogbouw kernen; oude natuur en monumenten herstellen; recreatie voorzieningen uiterwaarden; koppelingen met **Overbetuwe**; vloeiende overgang tussen **Ressen en Waalsprong**; **snelfietsroute** Arnhem-Nijmegen.

... experimenteren met

waterwoningen; **landmark** bij Fort Panterden; hoogbouw; Haven in Huissen; onder handen nemen **Betuweroute** met groen of zonnepanelen.

Gemeenteraad

Discussiemoment: Oktober 2009

Locatie: Vergaderzaal 1, gemeentekantoor, Huissen

Insteek: Discussie over actuele ruimtelijke vraagstukken

Deelnemers discussie

Raadsleden

K. van den Beemt	H. Jeurissen-Berends
P. Boeijen	H. Joosten
P. Busch	J. Leenders-van Heck
L. Duiven	H. Peren
J. Gerichhausen	T. Peren
P. Gerritsen	R. Rutjes
H. Huberts	F. Schut

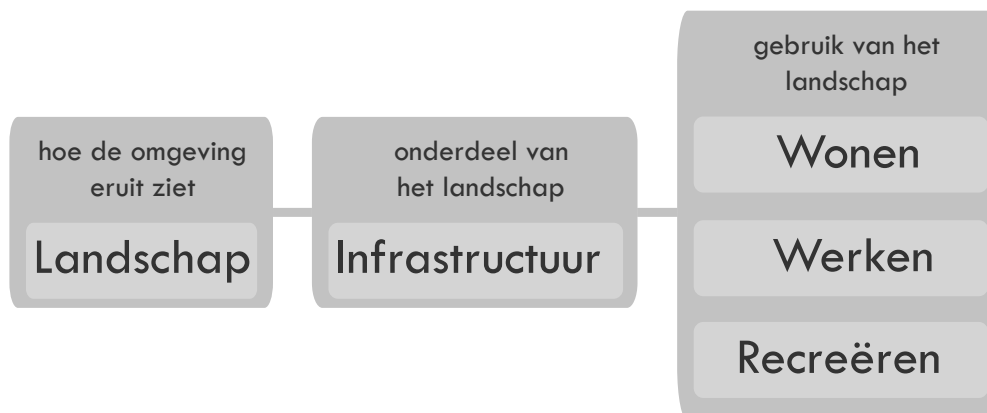
B&W

F. Crijs

Procesbegeleiding

Gemeente, J. Bruckwilder en E. Luggenhorst
024 Architecten + L'O'U'T', M. van der Wel

Kiekies Art, E. Groenhuijzen

Verrommeling

“We kijken teveel naar onze eigen gemeente, we moeten meer met Overbetuwe doen.”...

... “Je moet ook met Arnhem en Nijmegen samenwerken.”

“Plannen in de stadsregio bepalen min of meer de verrommeling in onze gemeente.”

“Infrastructuur als A15 is verrommeling, het doorsnijdt het open gebied, hier kun je niets tegen doen want het wordt aangelegd voor algemeen belang.”

“Zoals we glas herstructureren vind ik geen verrommeling.”

Duurzame energie

“Niet met windmolens.”

“Kunnen we iets met het stromen van de rivier, waterkracht?”

“Glastuinbouw”

“Zonnecellen langs de Betuweroute.”

landschap

Verandering landschap

“Het ‘oorspronkelijke’ Betuwelandschap kunnen we niet terug krijgen, die illusie moeten we niet hebben.”

“De boeren komen waarschijnlijk in opstand als we de akkers laten verwilderen.”

“Als we het groen zoals het nu is kunnen behouden, dan hebben we al heel wat bereikt.”

“Waarom de Linge niet meer ruimte geven.”

Beleving van landschap

“Het uitzicht vanaf de A15 vind ik niet relevant.”

“Bij de toekomstige afslag A15 Karstraat ontstaat verstedelijkingsdruk.”

Infrastructuur als economische motor

“Moeten we wel ontwikkelen? Bedrijventerreinen en kantoren, dat werkt toch niet.”

“Bedrijventerreinen bij knooppunten door uitruilen met andere terreinen.”

“Knooppunt Ressen is de moeite waard om te ontwikkelen, je ontkomt er bijna niet aan.”

“Op De Houtakker ook kantoren, het wordt straks een zichtlocatie.”

“Eerst de huidige industrieterreinen opknappen.”

“Pannenhuis is in een mum van tijd weg als de A15 er is.”

Vormgeving snelfietsroute

“De afstand Arnhem-Nijmegen is te lang, hiervoor werkt het niet. Maar waarschijnlijk wel voor Elst-Huissen.”

“Het wordt een mooi ding.”

“Snel en comfortabel moet hij zijn.”

infrastructuur

Hoogwaardig openbaar vervoer

“Het liefst 1 systeem.”

“Tram, aardgasbus, iets wat stil is.”

“Eerst een vrijliggende baan, dan laten we er iets over lopen, bepaald door financiële mogelijkheden.”

“Een trolley zorgt voor verrommeling van het landschap.”

“Stations op plaatsen waar we woningen gaan bouwen. Woningen en industrie langs de HOV verbinding.”

Inpassing infrastructuur

“Struiken zoals bij knooppunt Ressen, daar zie je van het knooppunt niks meer.”

“Kwaliteitsgroen, passend in het landschap.”

“Zonnepanelen langs de Betuweroute, maar dan wel een klein stukje.”

Handhaving contouren

“Het kan binnen de contouren best hoger.”

“Wanneer je hoger gaat bouwen is de variëteit in architectuur essentieel.”

“Misschien moeten de contouren wel opnieuw worden vastgesteld.”

“Stel er staan een aantal lelijke schuren net buiten de contouren, dan mag je vangen voor nieuwe woningen.”

“Contouren zijn contouren, die afspraken zijn gemaakt, daar gaan we nu niet aan trekken.”

“Je moet altijd binnen de contouren bouwen. Dan ben je van de eeuwige discussie af of het op die of die plek wel kan. Maar het kan wel zo zijn dat we voor de regio moeten bouwen. In dat geval moeten we misschien de contouren oprekken.”

wonen

Experimentele woningbouw

“Geen experimentele woningbouw. Houd de uiterwaarden zoals ze zijn. Bovendien zit je met de met de ruimte voor de rivier dus je kunt niet zoveel doen.”

“Bouwen in de uiterwaarden is uit den boze.”

“Woningen bij havenfront Huissen zal waarschijnlijk weinig weerstand opleveren.”

Werkgelegenheid

“Werk wat er nu is binnen de gemeente houden, omdat we er simpelweg niet uit komen met z’n allen.”

“Werkgelegenheid is iets wat je regionaal moet regelen en niet als gemeente alleen. Je moet als regio kijken waar concentraties zijn.”

“Als we open staan voor regionale ontwikkelingen dan moeten we daar wat voor terug krijgen.”

“We moeten er voor zorgen dat we kantoren in de gemeente binnen zien te krijgen. In de kantoren werken veel mensen op relatief weinig hectares.”

werken

Hoogbouw op bedrijventerreinen

“Ik ben niet tegen hoogbouw op bedrijventerreinen.”

Meer recreatie door opladen landschap

“We willen niet meer recreatie.”

“We willen wel meer fietsers.”

“Opladen van het landschap, dat zouden we kunnen doen, dan moeten we misschien iets investeren.”

“Linge meer benutten?”

“Ruiterpaden”

“Wanneer je de hoek Doornenburg aantrekkelijker wilt maken, dan zul je actie moeten ondernemen. Het gaat niet vanzelf.”

“Evenementen organiseren.”

“Die bankjes nodigen niet uit.”

recreëren

Recreatie als speerpunt

“Er ligt druk op het gebied door uitbreidingen van Arnhem en Nijmegen.”

“We willen geen 300.000 mensen hier.”

“We zouden het landschap gaan behouden, dan hoef je het niet perse op te knappen.”

“Ik zou geld genereren met de industrieterreinen die nog vol moeten raken. Misschien moeten we wel wat doen bij knooppunt Ressen.”

“Moeten we nou meteen aan geld denken? Wat je nu neer legt zijn contouren voor toekomstige ontwikkeling. Misschien moeten we ons meer richten op het sturen van particulier initiatief.”

“Vervoer moet beter geregeld worden. Daar hebben we geld voor nodig. Je zult waarschijnlijk niet alle infra ontwikkelingen met subsidies voor elkaar kunnen krijgen. Je kunt geld verdienen met industrie. Woningbouw hoeveel verdienen je daar nog mee? Laten we in ieder geval blij zijn dat we hier nog kunnen bouwen.”

“We gaan investeren in vervoer en werk. Recreatie moet de markt zelf op willen pakken.”

Intern (ambtelijk)

Discussiemoment: Oktober 2009

Locatie: Ridderzaal kasteel, Bommel

Insteek: Discussie over actuele ruimtelijke vraagstukken

Extern (deskundigen)

Discussiemoment: 31 mei 2010

Locatie: Kinkelsalon kasteel, Bommel

Insteek: Advies t.a.v. werkdocument bespreken

Alvorens het werkdocument aan college en raad aan te bieden, wilden wij graag een advies van enkele deskundige buitenstaanders over de kwaliteit van wat we intern gemaakt hebben. Dit advies vroegen wij aan dhr. ir. M. Dubbeling van SAB aan dhr. ir. J. Nakken van de gemeente Deventer en dhr. J.W. van de Kamp van Dekker van de Kamp. Deze adviseurs beschikten in het bijzonder over kennis op het gebied van duurzaamheid, infrastructuur en landschapinrichting. De opmerkingen zullen hieronder in een notendop opgesomd worden.

dhr. ir. J. Nakken

- Het werkdocument getuigt van een **enthousiaste** en vooral ook trotse kijk op de gemeente.
- Onderbelicht blijft wat de gebruiker nou precies van de gemeente Lingewaard als geheel vindt. Welke **identiteit** heeft de gemeente? Wat zou die in de toekomst kunnen zijn? Waarin is ze onderscheidend ten opzichte van omliggende gemeenten?
- De **kwaliteit** van de leefomgeving is naar mijn mening nog onderbelicht.
- De gemeente zal mijn inziens vooral scherp moeten sturen op welke **voorzieningen** het gekoppeld aan welk netwerk wil aanbieden.
- Vanuit een pakket van tamelijk abstracte ambities wordt wel heel erg snel de stap gemaakt naar concrete opgaven. Een doorvertaling van wat de ambities op het schaal niveau van de gemeente Lingewaard meer concreet betekenen is mijn inziens nodig. Ofwel, wat zijn de sateprikkers die de verschillende deelbelangen op de goede manier aan elkaar rijgen, wat is de rol hierin van de verschillende netwerken, wat betekent dat programmatisch etc.

dhr. J.W. van de Kamp

- Het al dan niet doorgaan van het **doortrekken van de A15** heeft nogal wat gevolgen voor de visie. Hoe hiermee wordt omgegaan is in de visie nog niet duidelijk verwoord.
- Er is **weinig verblijfsrecreatie**. Zijn er mogelijkheden in combinatie met waterretentie of bij knooppunten?
- **Burgerparticipatie** is van groot belang.

dhr. ir. M. Dubbeling

- Waarom een ruimtelijk-economische visie. Dit veronderstelt een sectorale insteek.
- De visie is op een hoog schaalniveau gemaakt. Omdat de visie voor 10 jaar het beleid voor het grondgebied van de gemeente vastlegt en ook een toetsingskader is, is het juist van belang om ook op een **lager schaalniveau** (buitengebied en kernen) beleid te ontwikkelen. Waar welke **functies** en waarom? Waar **kwaliteiten behouden en/of versterken**, waar knelpunten oplossen? De kans is groot dat juist op dat lagere schaalniveau initiatieven worden ingediend.
- Het is van groot belang te bepalen hoe de gemeente zich wil **profileren**.
- Hoe wordt er omgegaan met versterking van het landschap, overgang kernen-buitengebied, functies in buitengebied, druk op het gebied vanuit de stadsregio? **Wellicht zoning toepassen**.
- Het is belangrijk bij het opstellen van de structuurvisie te bepalen of de gemeente binnen de planperiode van de structuurvisie projecten wil realiseren die plan **Mer-plichtig** zijn of waarvoor een strategische milieubeoordeling moet worden gedaan en wellicht daarna een planMER.
- In de analyse ontbreken de thema's klimaatverandering en energie.
- **Maak keuzes**. Sturen op duurzaamheid betekent essentiële ruimtelijke en programmatische keuzes maken. Deze keuzes kunnen in sommige gevallen stevig uitpakken.
- In de **kassenbouw is veel duurzaamheidwinst** te halen.
- Wat is het standpunt van Lingewaard over **herstructurering van bedrijventerreinen**? Hoe om te gaan met het ontstaan van zichtlocaties door het doortrekken van de A15?
- Opgave verbinden van wonen werken met infrastructuur: let op het samenvallen van auto en ov punten.
- Opgave wonen: dat de vraag naar woningen er is, betekent nog niet dat je deze ook allemaal onvoorwaardelijk moet bouwen. De bestaande kernen kunnen vaak intensiever benut worden. De kwaliteiten, rust en ruimte worden minder met meer woningen.
- De unieke ligging van de gemeente Lingewaard biedt perspectief voor een duurzame ontwikkeling van haar stad, dorpen, buurtschappen en landschappen. Tussen en ten oosten van de stedelijke uitbreidingen van Arnhem, Elst en Nijmegen is nog **rust en ruimte** te vinden in de Betuwe. Dit zijn kwaliteiten die schaars zijn geworden in het centrum van de Stadsregio Arnhem Nijmegen. Andersom gezien biedt de **centrale ligging in dit stedelijk netwerk de mogelijkheid** om aan te sluiten bij nabijgelegen stedelijke voorzieningen zoals (te ontwikkelen) hoogwaardig openbaar vervoer. Door te kiezen waar rust, kwaliteit en gemoedelijkheid en snel, dynatisch en stedelijk de hoofdtoon voeren kan de ontwikkeling van de gemeente meer uitgesproken worden in deze visie.

Extern en gemeenteraad (politieke markt)

Discussiemoment: Juni 2010

Locatie: Vergaderzaal 1, gemeentekantoor, Huissen

Insteek: Discussie over volledigheid en juistheid van visie, ambities en opgaven

“Wat ik tot nou toe mis is een soort **statement** over hoe in de toekomst het buitengebied beheert gaat worden en wie de **drager is van het buitengebied**. Is dat nog wel de agrariër ?”

“Wij moeten zeer **trots zijn op ons landschap**, daar moeten we een zeer hoge ambitie in hebben. Alleen als we dat doen, dan bestaan wij over 20 jaar nog.”

“Het **Betuws landschap** wil ik ook eigenlijk wat sterker benoemt hebben en vandaaruit ook gekwalificeerd hebben.”

“Het is hier de bedoeling om ideeën in te brengen die tot nog toe wat onderbelicht zijn. Ik zou in dat verband willen wijzen op het aspect van de **cultuurhistorie en de beschermde dorpsgezichten**.”

“**Cultuurhistorische kernen** kennen we in onze gemeente met hun eigenheid. Hoe kan dat een plaats krijgen in de visie, zodat we niet verrast worden men nieuwe bouw in kernen die geen recht doen aan de historie van de kernen.”

“Ik zou willen vragen of er na kan worden gedacht over of het landschap ook in het begrip stedelijk netwerk versterken geplaatst kan worden.”

“Als inwoner van Lingewaard, als inwoner van Huissen, zou ik toch iets willen toevoegen aan de visie want als rivierenman vind ik toch dat onze **rivier er een beetje bekaaid afkomt**.”

“...wij liggen centraal in een waterstaatkundig netwerk. **95% van het zoetwater** dat wij in Nederland verbruiken komt door en langs de gemeente Lingewaard. Dus wij liggen in een netwerk van Nationaal belang.”

“... we zitten ook aan een internationaal netwerk. En dat internationaal netwerk is **scheepvaart**.”

“Benut de potenties die het watersysteem heeft en ga niet met de rug naar de rivier staan.”

“Ik ben bang dat er heel veel met **stadse ogen** naar dit landelijke gebied wordt gekeken.”

“Het zijn geen cultuur- en recreatiebarbaren die in de stad zitten. Als je ze als tegenstander ziet en niet als partner dan ga je onderuit.”

“Wij grenzen aan 3 gemeentes aan de andere kant van het Pannerdensch kanaal en ook nog aan 2 gemeentes aan de overkant van de Waal. Maar daar hebben we het eigenlijk niet over.”

“Het **begrip stedelijk**, dan denk ik aan drukte, overlast, etc. Ik hoop niet dat wij onderdeel worden van de steden en daar maak ik me zorgen over.”

“**Het is een zootje op recreatief gebied**. Als je de polder in gaat dan word je door blaffende honden aangevallen of in ieder geval bedreigt, de hekken zijn afgesloten. Er moet echt een prioriteit aan gesteld worden.”

“**Gebruik de rivieren**, het begrip watertaxi is gebruikt. Je zou kunnen denken aan een verbinding tussen Arnhem en Kasteel Doornenburg, Fort Pannerden en alle recreatieve en niet alleen recreatieve maar ook cultuurhistorische zaken die bezichtigd kunnen worden. En wat ik ook eigenlijk wel mis, dat leek me nou net zo'n aardig idee, is **de haven van Huissen**..... Kunt u mooi sier mee maken.”

“Ik mis een wat **innovatieve** gedachte. Een aantal dingen zijn beschreven zo van: zo zit dat nu en we blijven eigenlijk de lijn volgen. Maar ik mis dan wel bijvoorbeeld ideeën als **vervoer over het water**. Of laten we eens op een andere manier naar elkaar kijken dan hetgeen dat we al doen. **Natureducatie, natuurboerderijen, waterberging**, ik zie het allemaal wel terug maar niet genoeg omdat ik denk dat wij namelijk een hele speciale kwaliteit hebben hier in de Betuwe.”

“Er werd gesproken over het bevorderen van **werkgelegenheid**. Dan ben ik eigenlijk toch wel heel benieuwd waar men dat ziet want als ik het stuk lees, dan gaat het bevorderen van werkgelegenheid met name over bedrijventerreinen en nauwelijks over recreatie en landbouw.”

“Ik mis eigenlijk een beetje een duidelijke **visie op de bedrijventerreinen**, wat we daar mee willen. Hoe gaan we dat inkleden? Ook in het kader van bedrijvenparken.”

“Er werd net al gesproken over verbreding, energie en dergelijke maar **ik mis toch een fatsoenlijke paragraaf over de energie**, ook de doelstellingen van de gemeente zelf hierin.”

“Ik breng een nieuwe visie in: ..... de **ontsluiting Huissen-oost**.”

“Toch mis ik eigenlijk concreet **de ontsluiting op de A325** en de ontsluiting van Bommel. Er staat wel een wit lijntje en een voorzichtige omschrijving. Toch vind ik dat dat meer aandacht verdient.”

Raadsvergadering

Discussiemoment: 23 september 2010

Locatie: Vergaderzaal 1, gemeentekantoor, Huissen

Insteek: Voorgesteld wordt om in te stemmen met de omschrijving van visie, ambities en opgaven.

visie

Staat deze visie niet haaks op onze boodschap naar de Stadsregio waarin we stellen juist een groene enclave te willen blijven?

We missen in het werkdocument op diverse plaatsen de relatie naar veiligheid van wonen en het ook veilig voelen door de ligging van Lingewaard ingesloten door de Rijn en Waal.

In het raadsvoorstel wordt duurzaamheid als ambitie benoemd. Bij het bouwen van woningen, glastuinbouw, landbouw, economie zou duurzaamheid specifiek terug kunnen komen.

---

cultuurhistorie

Waarom wordt de zeer belangrijke cultuurhistorie in het werkdocument niet prominent genoemd?

OV

Er wordt gesproken over het upgraden van openbaar vervoer tussen Arnhem-Huissen-Bemmel-Nijmegen. Wat is de visie met betrekking tot openbaar vervoer naar de andere kernen?

De bus 300 mist, het blijft zaak om het werkdocument zo actueel mogelijk te houden.

A15

Kansen voor de omgeving van knooppunt Ressen. Wat moeten ons hierbij voorstellen?

En hoe past dit in het beschermd dorpsgezicht van Ressen?

Alleen een A15 als deze verdiept in het Lingewaards landschap wordt aangelegd en bij het Pannerdensch kanaal wordt ondertunnelt.

We lezen ook dat we de A15 moet beleven vanuit de A15 en dat we inijk moeten hebben in het gebied, terwijl wij er nou juist met z'n allen naar gestreefd hebben om de A15 op een dusdanige manier in te passen dat wij zo min mogelijk van die weg zien en nog liever niks van horen. Ik denk dat we meer van het belevingspatroon van de bewoners uit moeten gaan dan vanuit het belevingspatroon van degene die toevallig over die weg komt rijden.

dijk

De ring tussen de kernen moet geüpgrade worden, en de dijk wordt alleen nog voor de hobbyist. Het zal in iets andere bewoording staan maar, in ieder geval hebben we er steeds naar gestreefd dat de dijk wel veiliger moet maar wel dat de dijk open moet blijven ook voor autoverkeer. Dat wordt genieten als we er niet meer over mogen, dat kan niet de bedoeling zijn.

TOP

Waarom wordt met de huidige parkeeroverlast aan Sterrenschans de TOP geprojecteerd aan de andere kant van het dorp?

---

wonen

Er zou meer aandacht gegeven kunnen worden aan de differentiatie in de senioren cq generatiewoningen.

---

land & tuinbouw

Wat ons is opgevallen is dat de land en tuinbouw als economische factor totaal onbenoemd blijft. Dat zouden we graag opgenomen willen zien in de structuurvisie, want in dit gebied is dat altijd heel belangrijk geweest.

Er wordt in het stuk gesproken over het Agro businesspark en we weten met z'n allen dat het steeds moeilijker wordt. En ik denk dat we op korte tijd eens moeten gaan bezien en ook in de structuurvisie moeten gaan beschrijven dat die gelinieerde bedrijven aan de glastuinbouw, dat dat eigenlijk maar een keer over moet zijn.

De cluster Gendt is helemaal van de kaart verdwenen.

Crystal Palace

Wij hebben juist de vraag, waarom willen we daar een publieks intensieve ontwikkeling. Je kan het graag willen, maar je kunt ook zeggen van laten we het nou niet zo intensief gaan doen.

Algemeen

Wanneer en bij welke besluiten gaat dit toekomstig leidend zijn of beperkt dit document zich tot alleen vaststellen?

We weten dat de sociale structuurvisie nog onderweg is en ik denk dat deze hieraan vast geknoopt moet worden. We wachten dat af en we hopen dat dit al maatlat in de toekomst gebruikt gaat worden.

Het is een uitvoerig document dat makkelijk leest.

Extern

Discussiemoment: 24 augustus 2011

Locatie: Ridderzaal kasteel, Bommel

Insteek: Informatieavond over de hoofdkeuzes in de visie & toelichting op de uitvoeringsparagraaf

Vanwege de insteek van de avond werden er vooral vragen gesteld. Deze nemen we niet allemaal op in het discussiehoofdstuk. Hieronder staan een aantal opmerkingen die tijdens de avond zijn gemaakt.

- “Het is me nog niet helder hoe we ruimte geven aan de agrarische sector.”

Antw: De gemeente Lingewaard een agrarische gemeente en we willen de agrariër in onze gemeente behouden. Dit doen we door het bijvend stimuleren van innovatie en verduurzaming in de glastuinbouwsector en door verbreding te faciliteren, maar ook door het gebied centraal in de gemeente: de open polder vrij te houden voor agrarische bedrijvigheid. Grote landbouw-eenheden passen bij de beleving van het weidse landschap in de open kom.

Nieuwvestiging van agrarische bedrijf (met uitzondering glastuinbouwbedrijven en bedrijven met megastallen) wordt in het buitengebied niet uitgesloten. Voor glastuinbouwbedrijven is nieuwvestiging alleen mogelijk in Bergerden, de Rietkamp en de Leutensche Leigraaf. Bedrijven die willen stoppen kunnen gebruik maken van de functieveranderingsregeling.

- “De kamervoort wordt in de visie geschrapt als reservelocatie. Dit is niet positief voor de sector.”

Antw.: Het gebied ten zuiden van de Kamervoort wordt aangewezen als zoekzone in plaats van reservelocatie. Hiermee zetten we het gebied niet meer op slot. In het kader van efficiënt ruimtegebruik zijn er nog voldoende andere glastuinbouwgebieden waar ruimte is voor glas.

- “Duurzame ontwikkelingen in de gemeente spreken aan. Er liggen nog vele kansen die we zouden kunnen benutten.”

- “Hoe we compact gaan bouwen is me nog niet helemaal helder.”

Antw.: We handhaven de contouren zoals die zijn afgesproken in de regio.

- “Het is belangrijk dat in de visie genoeg aandacht wordt geschonken aan de A15 en de druk op de directe omgeving.”

Gemeenteraad

Discussiemoment: 12 oktober 2011

Locatie: Vergaderzaal 1, gemeentekantoor, Huissen

Insteek: Informatieavond over de hoofdkeuzes in de visie

Vanwege de insteek van de avond werden er vooral vragen gesteld. Deze nemen we niet allemaal op in het discussiehoofdstuk. Hieronder staan een aantal opmerkingen die tijdens de avond zijn gemaakt.

- “Er wordt voornamelijk gepraat over het toegankelijk maken van de uiterwaarden voor wandelaars. Worden de uiterwaarden ook toegankelijker voor fietsers?”

Antw.: Ja

- “De lokale ‘ring’ als snelle utilitaire route. Welk effect heeft dat op de leefbaarheid in de dorpen als deze als snel bestempeld wordt?”

Antw.: In de dorpen moet de doorgaande route veilig en oversteekbaar zijn. Ook hiervoor is een meer herkenbare en uniforme inrichting die er in alle dorpen hetzelfde uitziet een hulpmiddel.

- “Wordt het kasteel als belangrijk historisch element voldoende genoemd?”

Antw.: Ja

Literatuurlijst

- × Arcadis, Gemeente Lingewaard, Landschapsonwikkelingsplan Lingewaard, Plandeel, Bommel, 2006
- × Arcadis, Landschapsonwikkelingsplan Lingewaard, Achtergronddocument, Bommel, 2006
- × BTL advies, Groenstructuurplan Gemeente Lingewaard, 2007
- × Buck consultants international, Economisch beleidsplan gemeente Lingewaard, Ondernemen bij de Linge: het investeren WAARD, Nijmegen, 2006
- × Buro5 Maastricht, Dorpenvisie Doornenburg, Groeten uit Doornenburg, Maastricht, 2006
- × Buro5 Maastricht, Dorpenvisie Gendt, Groeten uit Gendt, Maastricht, 2006
- × DLA+ landscape architects BV, Geschiedkundig Bureau van Hemmen, MARC erfgoed adviseurs, Masterplan Dijk & Kolk, Groesbeek, 2009
- × Gemeente Arnhem, Kantorenbeleid 2006-2020, Arnhem, 2006
- × Gemeente Lingewaard, Wmo-beleidsnota 2008 tot en met 2011, Meedoen en meedenken: naar een zorgzaam Lingewaard!, 2008
- × Gemeente Lingewaard, Notitie nieuwe economische dragers, Bommel, 2008
- × Gemeente Lingewaard, Milieubeleidsplan, Huissen, 2009
- × Gemeente Lingewaard, Lokaal sociaal infrastructuur plan, Bommel, 2004
- × Geschiedkundig bureau van Gemeente Lingewaard, Beleidsanalyse Ressen – dorpskern, 2008
- × Gemeente Lingewaard, Lingewaardse woningbouwopgave 2010-2020, Position paper, Bommel, 2009
- × Hemmen & DLA+ landscape architects BV, Dijk als as van ontwikkeling. Economische kansen voor het cultuurlandschap in gemeente Lingewaard, Huissen, 2008
- × Inbo Adviserus & Grondmij, Verstedelijkingsvisie Stadsregio Arnhem Nijmegen, van koers naar keuze, Integrale visie op de gebundelde kracht van stad en land, 2011
- × Goudappel Coffeng & Twynstra Gudde, Gemeentelijke Mobiliteitsplan Lingewaard, Bommel, 2009
- × Grondmij Route IV, Beleidsplan Recreatie en Toerisme gemeente Lingewaard, Groene parel tussen de rivieren, Arnhem, 2009
- × Grondmij Route IV, Kadernota 'Verblijfsrecreatie Lingewaard', Arnhem, 2008
- × Pouderoyen compagnons, Beschermd dorpsgezicht Bommel, Nederlands Hervormde kerk en omgeving, Beleidsvisie, Nijmegen, 2000
- × Pouderoyen compagnons, Gemeente Lingewaard, StructuurvisiePlus, Nijmegen, 2004
- × Pouderoyen compagnons, Gemeente Lingewaard, Nota Analyse, sterkten/zwakten, Nijmegen, 2004
- × Projectbureau Park Lingezege e.a. Masterplan Park Lingezege, 2008
- × Provincie Gelderland, Streekplan Gelderland 2005, kansen voor de Regio, Arnhem, 2005
- × SAB & DHV, Intergemeentelijke structuurvisie Park Lingezege, 2011
- × RAAP Archeologisch adviesbureau, Voorstel tot bijstelling wettelijk verplichte ondergrens archeologisch onderzoek gemeente Lingewaard, 2009
- × Vista landscape and urban design, Regionaal Plan 2005-2020 Stadsregio Arnhem-Nijmegen, Nijmegen, 2005
- × ZKA consultants & planners, Toeristisch-recreatieve monitor Regio Arnhem-Nijmegen, 2005

Kaartmateriaal

- × Alterra, Natura 2000-gebied, overzichtskaart Gelderse Poort, 2008
- × Datahotel Gelderland, www.gelderland.nl
- × Fietsknooppuntpuntennetwerk, www.lekkerfietsen.nl
- × Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Ontwerp structuurvisie infrastructuur en ruimte, Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig, Den Haag, 2011
- × RAAP Archeologisch adviesbureau, Archeologische beleidsadvieskaart Gemeente Lingewaard, Amsterdam, 2004
- × Syncera, Waterplan gemeente Lingewaard, 2008

Colofon

Opgesteld door

Joost Bruckwilder
Evelien Luggenhorst

Uitvoeringsparagraaf:
Margot Sloot
Irene Buitenhuis

Betrokken ambtenaren

Ben Zweerink
Carla Dormans
Ellie Weijde-Leenders
Emil Bos
Frank Hoes
Hans Korfage
Hans van Vliet
Harry ten Broeke
Henk Andringa
Ilse Kok
Jan Gosselink
Lisette Hoekstra
Marloes Meynen
Mireille Borgers
Monique Esselbrugge
Peter Mom
Ronald Garritsen
Ruud Janssen
Ruud Reuling
Thijs Zee
Willem Bijker